

Zo zetten scholen de NPO-gelden in

In de startblokken

Bij de start van dit nieuwe schooljaar kunnen scholen de gelden van het Nationaal Programma Onderwijs (NPO) goed gebruiken. We vroegen drie schoolleiders hoe zij het nieuwe jaar beginnen en op welke manier de extra NPO-middelen daarbij helpen. 'We zetten in op versterking van het mentoraat, faalangstreductie, mindfulness en diep lezen en rekenen.'

INHUREN VAN EXTRA HANDEN

Als de werkdruk hoog is, lijkt het inhuren van mensen van buiten een voor de hand liggende oplossing. Vorig jaar ging een derde van de overheidsmiddelen voor het wegwerken van leerachterstanden in het voortgezet onderwijs naar private bedrijven, voor zaken als bijles- sen en huiswerkbegeleiding, zo bleek uit een enquête die het platform voor onderzoeksjournalistiek Investico hield voor Trouw, EenVandaag en De Groene Amsterdammer. Het ministerie van Onderwijs maant echter tot terughoudendheid. In een deze zomer gepubliceerde handleiding voor de inhuur van externen adviseert OCW om alleen bewezen effectieve interventies in te zetten, liefst binnen de school; en te zorgen voor een goede ver- binding met het reguliere schoolprogramma. Externe inhuur mag alleen in aanvulling op en ter ondersteuning van de eigen aanpak, en moet beperkt, tijdelijk en doelgericht zijn.

Maar de druk op het onderwijs is groot en er is de komende tijd veel extra werk te doen. Het Onderwijs- OMT, een groep wetenschappers uit verschillende

disciplines die zich met onderwijsonderzoek bezighou- den, geeft óók de voorkeur aan de inzet van eigen leraren. Maar deze organisatie ziet wel heil in 'taak- verschuiving'. Daarbij worden leraren ingezet op de kernactiviteiten: lesgeven en het bijspijkeren van leer- lingen. Zaken die daardoor blijven liggen, zoals sociale activiteiten, sport, projecten, administratieve en organi- satorische taken, gaan naar externe krachten. Specifieke leerachterstanden bij individuele leerlingen kunnen volgens het Onderwijs-OMT eventueel worden aange- pakt door klassenassistenten, getrainde tutors of een huiswerkinstituut.

Het inhuren van extra menskracht geeft het team lucht en maakt meer mogelijk. Scholen kunnen daarbij zelf zorg- vuldig afwegen wie ze wat laten doen, en de regie stevig in handen houden.

→ De handreiking van het ministerie over de inhuur van externen is te vinden op www.nponderwijs.nl, zoek op 'inhuur externen'.

OSG Sevenwolden: Verlengde lesdag met vier onderwijsassistenten

Met de aanpak van achterstanden kun je vele kanten op. Daarom besloot Bert Oosting, directeur van OSG Sevenwolden, locatie Fedde Schurer in Heerenveen, samen met zijn collega-directeur om hiervoor criteria op te stellen. "We vonden dat eventuele hiaten moesten worden weggewerkt, maar wilden ook een effect voor de langere termijn. Zo kwamen we uit bij zaken die aansloten bij onze schoolontwikkeling én bij wat we zagen gebeuren door corona", vertelt Oosting. "We zagen achterstanden op het cognitieve vlak, maar de grootste problemen bleken te liggen bij hoe de leerlingen leerden, en het effect van corona op hun welbevinden en motivatie. Dat heeft geleid tot een eigen menukaart met

interventies waar we ook op de lange termijn wat aan hebben. De interventies passen bij ons autonomie-ondersteunend onderwijs, met maatwerk in aanbod, leerproces en toetsing." De school zet in op versterking van het mento- raat, faalangstreductie, mindfulness en diep lezen en rekenen. Verder werden vier onder- wijsassistenten aangetrokken, die dagelijks werken in het open leercentrum (olc). Oosting: "Als een docent tijdens de les vindt dat een deel van de leerlingen extra aandacht nodig heeft, kunnen de anderen zelfstandig verder werken in het olc. Dat haalt een stukje werk- druk weg bij de docent." Ook na afloop van de lessen gaan leerlingen naar het olc: ver- plicht (om hiaten weg te werken), op advies

of uit eigen initiatief. De onderwijsassistenten helpen bij het inhalen van lesstof, maar ook bij het aanleren van leerstrategieën en het plannen van huiswerk. Een pool van docenten en (leerling)tutoren ondersteunt hen. "We gaan bekijken wat deze onderwijsassistenten voor ons kunnen betekenen nadat de NPO- gelden zijn gestopt", zegt Oosting. De directeur putte inspiratie uit zijn betrokken- heid bij Schoolleiders voor de Toekomst. "Wij vinden met elkaar dat interventies moeten pas- sen bij de ontwikkeling van de school, en dat ons werk draait om het faciliteren van het leren (in plaats van het organiseren van doceren). Dan zet je daar dus je interventies op in. Dat is de insteek bij het inhalen van achterstanden én bij de vormgeving van het onderwijs op de lange termijn. We gaan een leerlijn leer- strategie opzetten om de leerling nog beter toe te rusten. We denken hiermee de onder- wijskwaliteit een impuls te geven. We gaan ook een leerlingvolgsysteem opzetten om de sociaal-emotionele ontwikkeling structureel te volgen. Daar zullen we ook na de corona- periode plezier van hebben."

DE 6 CRITERIA VAN OSG SEVENWOLDEN

- Is de interventie in lijn met de uitkomsten van de analyse van de vertragingen en waar richt deze zich op?
 - Valt de interventie onder de menukaart van het NPO en wat is het verwachte effect?
 - Is de interventie in lijn met de eigen visie en/of worden hiermee het realiseren van de eigen visie en de uitgangspunten van het strategisch beleidsplan versterkt?
 - Is met het pakket aan interventies sprake van een goede balans tussen effecten op de korte én de langere termijn?
 - Is de interventie haalbaar in tijd en te organiseren qua personeel?
 - Kunnen we de interventie realiseren met eigen personeel – wat de voorkeur heeft – of werken we samen met externe commerciële partijen – al dan niet noodgedwongen?
- Meer details staan op schoolleiders-voordetoekomst.nl (zoek op '6 criteria').

Nuenens College: Met een verwonderweek op zoek naar richtinggevende thema's

"We hebben veel geleerd het afgelopen jaar; het was niet alleen maar kommer en kwel", zegt Karel Somers, schoolleider van het Nuenens College. "Maar nu is het tijd om de schade op te nemen en samen te bepalen wat we moeten oppakken." Daarvoor liet de school een 'verwonderweek' opzetten door Breekjaar, een organisatie die jongeren helpt om zichzelf te ontdekken. De week begon met een verwonderdag voor het personeel. Somers: "We lieten mensen met behulp van allerlei creatieve activiteiten buiten hun comfortzone nadenken over zichzelf en waartoe wij op aarde zijn. Het gaat er niet om wat er allemaal gebeurt, maar hoe het je raakt en wat je er vervolgens mee doet. Het gaat erom dat je daarvan leert en samen betekenis geeft aan het vervolg; dat je de werkelijkheid niet als een gegeven ziet, maar als een verhaal waarvan je zelf de schrijver bent."

De derde- en vierdejaars leerlingen begonnen het schooljaar met een week zonder lessen. Ze volgden workshops die draaiden om essentiële vragen: waar sta ik voor, waar blijf ik trouw aan, wat herken ik in mezelf, wat mis ik in mezelf, hoe ga ik daarmee om en wat betekent dat voor mij het komende jaar? Die benadering sluit aardig aan op hoe leerlingen ook vóór corona al werden begeleid. Somers: "We hadden al 140 uur mentor-coaching in de taakuren zitten, en houden vier keer per week een opstartmoment. Naast de mentoren per klas hebben we twee mentor-coaches. We gaan dit arsenaal aan mogelijkheden nu duurzaam verankeren met wat meer handen voor de klas." De school heeft per leerjaar een onderwijsontwikkelaar aangesteld die helpt om de ondersteuning van leerlingen vorm te geven, collega's inspiratie te bieden, materiaal te ordenen en samen met het ondersteuningsteam te kijken wat het effect hiervan is op de leerlingen.

'We investeren zoveel mogelijk in de kwaliteit van onze eigen mensen'

Na de verwonderweek, medio september, gaat het team een hele dag de stand opnemen. Dat gebeurt met behulp van informatie uit Citotoetsen, eigen schooltoetsen, de schoolscan, de respons op zelfgemaakte vragenlijsten en resultaten van gesprekken met verschillende partijen. "Daaruit moet blijken met welke belangrijke thema's we aan de slag moeten. Die thema's gaan we met alle

docenten vertalen naar een gerichte aanpak." Eén van die thema's wordt, dat is nu al duidelijk, verdieping in de executieve functies, zodat docenten deze kunnen incorporeren in hun didactiek.

Somers: "In twee of drie jaar moeten de leerlingen, de leraren en de school sterker zijn geworden. We investeren zoveel mogelijk in de kwaliteit van onze eigen mensen."

Het Zeven Linden College: Inzet op formatief evalueren

Al vóór de coronaperiode had het Zeven Linden College in Dedemsvaart twee belangrijke ambities: leerdoelgericht werken en het geven van constructieve feedback. Directeur Rolf van Rosmalen: "Hoe konden we die twee combineren om te kijken waar de vertragingen zitten en te komen tot een duurzame inzet? Voor ons is het antwoord: formatief evalueren." Daar was de school al langer mee bezig, maar dan vanuit de rol van de coach, gericht op leerdoelen. "Hoe kan ook de vakdocent hier op inzetten? Dat vinden we een mooie vervolgstap", zegt Van Rosmalen. De vakdocenten zullen hierin worden getraind. De school verwacht steun van het innovatietraject Voortgezet Leren. "We gaan met twee andere scholen kennis en ervaring uitwisselen, helpen om het concreet te maken, ervaringen bespreken, een plan maken, mensen faciliteren en inzetten op scholing. Het draagvlak is er, in het team. Voor de vormgeving hebben we een expertgroep samengesteld vanuit verschillende disciplines en we hebben onze jaaragenda voor volgend jaar aangepast. Op dinsdag stoppen de lessen eerder zodat we daarna met elkaar aan de slag kunnen."

'We gaan met twee andere scholen kennis en ervaring uitwisselen'

Leerjaar 1 en 2 werken met het Zweedse model van de Kunskapsskolan, waarbij de nadruk ligt op het stellen van doelen en nadenken over strategieën om die doelen te bedenken. De leerlingen in leerjaar 1 hebben elke week een coachinggesprek. "Vandaaruit ontwikkelen we door: als leerlingen snappen waarom iets niet lukt en meer manieren aangeboden krijgen om te leren, kom je tot persoonlijke trajecten. Ze gaan in hun eigen tempo en op hun eigen route naar dat einddiploma. Wij denken dat formatief evalueren als je het goed invoert, in je haartaten gaat zitten, waardoor het onderwijs veel interessanter en leuker wordt. Leerlingen komen tot betere prestaties en dat is ook goed voor hun

welbevinden en zelfvertrouwen."

De school krijgt ook hulp van buiten bij het anders vormgeven van de voortgangsvergaderingen. "Neem de laatste vergadering voor de zomervakantie. Op basis van de resultaten gaan de kinderen al dan niet dóór. Wij willen de kinderen dan ook feedback geven zodat zij een eigen plan van aanpak kunnen maken.

Je geeft ze als het ware huiswerk mee voor de komende periode. Daarbij begeleidt de coach. De ouders komen drie keer per jaar op school voor een driehoeksgesprek met kind en coach. De leerling presenteert daar wat hij de komende tijd gaat doen. Als je dat koppelt aan behaalde resultaten, is de cirkel weer rond."